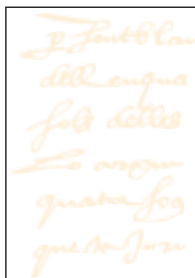

ARXIUS

B U T L L E T Í D E L

N Ú M E R O 3 5

S E R V E I D ' A R X I U S

T A R D O R D E 2 0 0 2

El nom *Esposalles* designa un fons documental de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona (ACB). És un fons important tant pel seu contingut com perquè és l'únic en el seu gènere. Té l'inici el 1451

i es clou el 1905. Consta de 287 volums. La seva redacció és fruit d'una decisió adoptada per motius desconeguts a la primera meitat del segle xv o al final de l'anterior. No s'han conservat els primers volums, de manera que en el primer conservat res no es diu sobre l'origen, i, per contra, permet entreveure que dóna continuïtat a un costum anterior.

El seu final, en canvi, és ben clar. Un apuntament del 5 d'abril de 1905 és el darrer consignat. Figura en un llibre de 250 folis, la majoria dels quals romanen, òbviament, en blanc. Llavors i en avant, l'apuntament escrit va ser substituït per un segell al plec de les llicències matrimonials tramitat davant l'ordinari, que avalava que s'havia complert amb el susdit deure, denominat llavors *Ius tabulae*. Se seguí així fins que, a remolc de la reforma general de l'Església de la segona meitat del segle xx, va quedar senzillament apartat de la gestió episcopal i oblidat el citat multisecular costum.

Aquest fons cobreix quatre-cents cinquanta-quatre anys d'història, tret d'un buit de vint-i-sis anys situat al principi, de manera que és un cas rellevant entre les sèries que s'han mantingut viues tant de temps, aquí i arreu, i sempre amb les mateixes característiques originàries, tret d'algunes variacions, de no gaire pes.

Una altra singularitat d'aquest fons rau en el fet que s'hi recullen

QÜESTIONS DE TREBALL

"ESPOSALLES" DE L'ARXIU DE LA CATEDRAL DE BARCELONA: UN FONS DOCUMENTAL ÚNIC (1451-1905)

les dades bàsiques de les esposalles celebrades a tot el bisbat de Barcelona durant uns cent setanta mil dies, fet, aquest, totalment especial. Totes les parròquies —i pobles, en llenguatge civil— de

la diòcesi —més de dues-cents cinquanta— hi són representades.

L'acord originari, pres entre el bisbe i el capítol catedralici —la intervenció del clergat també va donar-se, si fou adoptat en ocasió de sínodo—, va establir que totes les parelles que celebraven el matrimoni en qualsevol lloc o església del bisbat de Barcelona havien de contri-

buir, segons el seu nivell econòmic, al manteniment de la fàbrica de la catedral. El barem fixat per a cada grup social —que va des de per *amore Dei* o gratuït, a l'import dels nobles, que pujava més que el sou que percebia una plaça clerical simple durant un any—, va variar al ritme dels fluxos econòmics de cada època. La redacció dels llibres estigué sempre encomanada als sotsobresers de la catedral o clergues ajudants dels obrers.

Com que es tractava, de fet, d'una taxa que gravava la celebració del matrimoni, o esposalles, des d'un principi va adoptar-se aquest nom per designar-la. Per això a la coberta del primer llibre es pot llegir el títol *Llibre de Sposalles*. Tanmateix en el mateix llibre i en la majoria dels següents, amb un text imprès en els darrers, es tipifica la sèrie en tant que *Llibre de llicències d'esposalles*, que descriu tant la seva finalitat com el sistema emprat per aconseguir-la: els contraents lliuraven el donatiu en el moment d'obtenir de l'ordinari les oportunes llicències per

S U M A R I

QÜESTIONS DE TREBALL

"Esposalles" de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona: un fons documental únic (1451-1905)

CRÒNICA

AGENDA

NOUS FONS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIUS

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

BIBLIOGRAFIA

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

La descripció del fons documental Massot-Dalmases (s. XIII-XX)

casar-se, amb la bona fortuna que, a conseqüència d'una disposició del capítol, els sotsobres anotaren en uns llibres els apuntaments diaris.

Les dades de cada apuntament reflecteixen sempre el dia de l'atorgament de les llicències —tret dels primers anys, que semblen referir-se al dia del matrimoni—, la consignació del nom del contraent —únic al principi— i de la contraent, i sovint afegeixen per a ell, el seu ofici —i l'estat de vidu, si era el cas— i, per a ella, el seu estat —normalment “donzella”, en el sentit de soltera, o bé vídua, si es donava aquesta situació— i els noms dels pares. També s'assenyala l'església —poble— on se celebrava la cerimònia nupcial, i, naturalment, l'import.

El cúmul de dades contingudes en els apuntaments abracen una temàtica molt extensa, sobretot d'ordre social en moltíssims vessants, econòmic i biogràfic, que depassen, i de molt, les coordenades de la investigació genealògica avui tan en voga. Val a dir, que és la sèrie més consultada de l'arxiu, tant per investigadors nacionals com de fora, especialment d'Amèrica — nord, centre i sud— i d'Austràlia.

El relleu científic i documental d'aquesta sèrie s'acreu moltíssim pels adversos avatars que han destruït una part molt notable del nostre patrimoni documental, al llarg de la nostra història, tant de l'Arxiu Diocesà com de moltíssimes parròquies, singularment les sèries dels llibres sacramentals —baptismes, confirmacions, matrimonis i defuncions—, que contenen dades similars a les d'*Esposalles* que estem comentant. Tot amb tot, el fons de Llicències Matrimonials de l'Arxiu Diocesà, malgrat les pèrdues, té un valor equiparable i, a vegades, més gran, per les dades que forneix, al d'*Esposalles*, cas d'haver-se conservat els documents presentats pels contraents o els capellans responsables de les parròquies.

Dels 277 volums que formen el fons, té la primacia la secció principal, que consta de 244 volums. Tots s'atenen a un mateix format —el de foli antic—, tots tenen cobertes —la majoria de pergami flexible i, a les darreries, de cartó dur—, tots són foliats i tenen índexs de cognoms (dels homes, una gran part de llibres). La majoria abracen un període de dos anys que, seguint el costum administratiu imperant a la catedral de Barcelona i al seu capítol —posats sota la protecció de la Santa Creu festejada el 3 de maig—, van de maig a abril de l'any següent, amb inici, normalment, en any senar —dissenteix d'aquesta norma un temps que munta sobre el 1800. Són, però, d'abast anual, els llibres a partir del 1861 fins al final per l'increment dels apuntaments, a causa de la demografia creixent del bisbat; a la vegada que, prescindint del marc cronològic esmentat, s'ajusten al curs de l'any en ús o al calendari que comença el primer de gener i acaba el 31 de desembre.

Els 43 volums restants van al seu aire i no s'atenen a cap formulació específica en el seu aspecte material. Són deguts a l'activitat administrativa, descentralitzada de segles al bisbat de Barcelona, dels delegats episcopals presents, a més del redol proper a la ciutat que dirigia l'oficial o Oficialat, a altres tres territoris denominats deganats: Vallès, Penedès i Piera, que corresponen, *grosso modo*, i segons les èpoques, a les comarques del Vallès, Penedès i Anoia, en el sector d'aquesta comarca que pertanyia a la rodalia episcopal barcelonesa. Aquests volums, dels quals 17 pertocuen al Vallès; 18, al Penedès i 8, a Piera, són, generalment, de mides petites, alguns contenen poques pàgines, encara que tots tenen cobertes, originals o posteriors, flexibles o dures, amb apuntaments de lletra menuda i atapeïda. Fa la impressió que eren, de fet, els apuntaments que els responsables dels citats deganats lliuraven al capítol junt amb la liquidació de les taxes cobrades i que, els responsables de fer la secció principal, deixaren de traspasar als llibres corresponents. Aquest cúmul de factors va propiciar, juntament amb la descàrrega d'alguns arxivers i de les adverses vicissituds viscudes per l'arxiu, que una bona part dels plec tramesos pels degans de torn es perdessin. Els volums existents no cobreixen, per tant, tot el període cronològic esmentat. Tenen foliació i índexs.

Dissortadament, són dotze els volums que en l'actualitat no poden servir-se, arran del seu mal estat de conservació, ocasionat per la reacció química de la tinta ferruginosa utilitzada sobretot al segle XVI, que ha fet desaparèixer tots o molts dels espais ocupats per l'escriptura. D'altra banda, hi ha 43 volums duplicats, que malauradament no supleixen les citades baixes.

Convé fer una observació complementària: els apuntaments, que contenen més de mig milió d'enregistraments, equivalents a més de dos milions de noms, entre contraents i pares, no són la totalitat dels matrimonis celebrats al bisbat de Barcelona en els precitats anys, però s'hi acosten molt. No hi figuren, com és el cas, els enllaços de celebració secreta o reservada, ni els subjectes a certes dispenses ni els de jurisdicció militar; però tampoc altres, per pèrdua dels papers notificadors o per causes desconegudes. Malgrat tot, és una font magnífica i esponentosa de dades històriques i culturals, única al món.

Arribats al final d'aquesta descripció, exempta de detalls i d'altres consideracions, convé referir-nos a una preocupació viscuda fonament pels responsables de l'arxiu en els darrers anys i indicar els camins que s'han de seguir per encarrilar-la degudament perquè s'esvaeixi completament. Em refereixo al tema candent de la seva conservació, perquè els volums, sobretot en la seva materialitat, no aguantaran gaire un ús tan continuat i complet com el que sol·liciten els investigadors. Val a dir que la tasca de microfilmació, completada fa poc, malauradament ha fracassat per culpa d'anomalies tècniques. La solució passa ara per traspasar a imatges digitals tot el contingut de les setanta mil pàgines, per oferir-les, copiades després en CD, mitjançant pantalles connectades a un ordinador central. Ja s'han iniciat els passos que, en un termini més o menys breu —de tenir una resposta favorable de part de les entitats a les quals s'ha demanat la col·laboració—, permetran mantenir els volums en unes condicions bones i els asseguraran per als segles venidors, i alhora les peticions dels investigadors podran ser ateses degudament en l'actualitat i en el futur.

JOSEP BAUCCELLS I REIG
Canonge arxiver de la Catedral de
Barcelona

ARXIUS. Butlletí del Servei d'Arxius

Edita	Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
Redacció	Servei d'Arxius, carrer Portaferrissa, 1, 08002 Barcelona
A/e.	arxiu@correu.gencat.es http://cultura.gencat.es/arxiu
Coordinació	R. Planes i Albets, J. Teixidó i Montalà
Tipografia	Fotocomposició Merit, SCCL
Impressió	Printing Súra, SL
Tiratge	2.500 exemplars
Dipòsit legal	B-17.466-93
ISSN	1133-3774

CRÒNICA

Decret 203/2002, de 23 de juliol, de regulació de la comunicació a la Generalitat de les exhibicions i les subhastes públiques ocasionals d'objectes de joieria, antiguitats i obres d'art (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, N. 3690, del 23 de juliol de 2002).

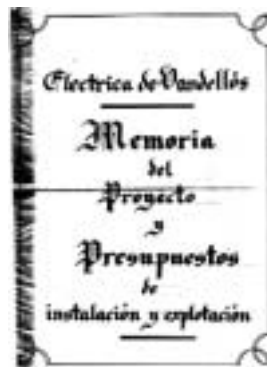
Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la donació del fons documental de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes de l'IES Santiago Sobrequés de Girona (1980-1998), feta per la mateixa Associació de Mares i Pares d'Alumnes de l'IES Santiago Sobrequés de Girona (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, N. 3729, del 30 de setembre del 2002).

Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la donació del fons documental Joan Olóriz i Serra, format per documents de temàtica política dels anys 1972-1992, i d'un aplec de publicacions periòdiques (1976-1988), feta pel senyor Joan Olóriz i Serra (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, N. 3729, del 30 de setembre del 2002).

Adquisicions

Mitjançant la partida 671140100/4522 del pressupost del Servei d'Arxius d'enguany, per un import total de 1027,78 euros, han estat comprats els

documents històrics següents: *Borrador de la botiga de Feliph Arenyó, botiguer de telas, y companyia, del any 1706* (20 f. escrits); *Llibre de la renda de Joan Sardà y Martí, y Joan Sardà y Amorós, pare y fill, pagesos del carrer del Hospital de la vila de Reus, regulat en lo any 1794* (1794-1852)[134] f.; *Eléctrica de Vandellós. Proyecto del salto de agua y líneas de alta* (1921-1930); 3 documents de Josep Coroleu (1880-1895); *Llibreta de un viatge que se va fer lo any 1757 per lo Urgell, Sagarra, &c.* [19] f.; *Viatge a Madrid de 1784* [32] f.; *Contradicció a la suposada justificació portuguesa de la divisió de la Amèrica publicada en 1681, fundada en més certas y científicas notícias y averiguació dels dubtes en-tre Portugal y España sobre lo repartiment de la Amèrica meridional. De Joan Martí Català* (s. XVIII) [12] f.

c. 1925

vembre a la seu de l'Arxiu Històric Comarcal de Sort. Organitzada pel Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Ajuntament de Sort i Arxiu Històric Comarcal de Sort. Per a més informació: AHC de Sort, tel. 973 62 14 09.

Tarragonès: curs *Tractament del material audiovisual en els arxius*, els dies 19, 20 i 21 de novembre a l'Arxiu Central del Port de Tarragona. Organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Per a més informació: AAC, tel. 93 419 89 55.

Vallès Occidental: presentació del número 17 de la revista *Terme*, coeditada pel Centre d'Estudis Històrics de Terrassa i l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, el dimarts dia 10 de desembre, a les 7 del vespre, a la Casa Museu Alegre de Sagrera de Terrassa. Per a més informació: AHC de Terrassa, tel. 93 733 14 96.

NOUS FONDS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIVS

(juny-agost de 2002)

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: nova transferència del fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 2 de la Bisbal d'Empordà (1978-1984), 6,3 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera: Consell Comarcal de la Segarra, ordres de pagament i d'ingrés, i llibres de comptabilitat (1988-1996), 31,5 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Figueres: fons de l'Òmnium Cultural (1970/1986), 0,1 m. l.; 22 programes de l'Aplec de la Sardana de Figueres (1962/2002); i 296 cartells de Llança (1980-2002).

Arxiu Històric de Girona: fons del Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball (Departament de Treball), memòries i resums estadístics dels serveis mèdics d'empreses de la demarcació (1976-1996), 16 capses; plànols cadastrals del Ripollès, la Garrotxa i el Pla de l'Estany (1958-1961), 10 unitats.

Arxiu Històric Comarcal de Manresa: nova transferència de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Manresa (s. XX), 0,5 m. l.; protocols notariais de protestes (1974-1976), 71 volums; documents de la fàbrica de vetes Cucurella (1917-1978), 0,8 m. l.; nou ingrés del fons personal Simeó Selga (s.

AGENDA

Barcelonès: *Màster en Documentació Digital*, màster online impartit a través d'Internet, del 22 de gener de 2003 al 8 de juliol de 2003. Organitzat per l'Institut d'Educació Contínua de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. El termini de preinscripció finalitza el 5 de desembre de 2002. Per a més informació: Institut d'Educació Contínua, tel. 93 542 18 84 i la web: www.upf.es/idec; Jornada sobre *La Norma ISO 15489 sobre informació i documentació. Gestió documental*, dia 19 de novembre de 2002 a la seu de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya. Organitzat pel Servei de Formació de l'Escola d'Administració Pública. Termini d'inscripció fins el 31 d'octubre. Per a inscriure's cal adreçar-se a la següent adreça electrònica: ifernandez@correu.gencat.es. Per

a més informació: www.eapc.es; VIII Congrés d'Història de Barcelona, intitulat *La ciutat i les revolucions, 1808-1874*, convocat per l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, celebrador el mes de novembre del 2003. Per a més informació: AH de la Ciutat de Barcelona, tel. 93 317 83 27; Curs *La implantació del sistema d'accés a la documentació en el si d'una administració pública*, el 27 de novembre a Barcelona. Organitzat per l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Per a més informació: AAC, tel. 93 419 89 55; Curs *Legislació relacionada amb els documents*, del 25 al 29 de novembre. Organitzat per la Biblioteca de Catalunya.

Pallars Sobirà: exposició *Els aiguats de 1982. 20 anys*, del 2 al 10 de no-

xx), 1,5 m. l.; documents de la família Massip-Datzira (s. xx), 0,2 m. l.; una carpeta amb documents de la família Perramon (1962-1969); 11 recordatoris de defunció de famílies manresanes (1892-1913); i el mecanoscrit de la tesi doctoral de Josep Tomàs i Cabot (1981), 439 p.

Arxiu Històric Comarcal de Mataró: protocols notariais de Mataró, el Masnou i Premià de Mar (1900/1976), 77 volums; fons de l'Oficina Liquidadora de Pineda de Mar (1986-1998), 30 m. l.; fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 2 de Mataró, expedients de processos civils i penals (1969-1979), 52 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Ripoll: fons personal d'Emília Tarracó i Planas (1909-2001), 3 m. l.; fons personal de Joan Prat i Colomer (1928-1981), 0,8 m. l. i 29 planxes d'impressió de la revista local *El Ripollès*.

Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat: (novembre-desembre de 2001): fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1971-2000), 25 m. l.; i protocols de la notaria d'Esparreguera (1975), 2,38 m. l.; (gener-febrer de 2002): 61 fotografies digitalitzades (1900-1970) de Sant Feliu de Llobregat; (març-maig de 2002): Departament de Treball, expedients de cursos de formació ocupacional de la Unitat Territorial (1994-1995), 18,7 m. l.; fons del Consell Comarcal del Baix Llobregat, expedients de comptabilitat (1988-1995), 6 m. l.; fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1977-1999), 19 m. l.; protocols de la notaria d'Esparreguera (1976), 1,40 m. l.; plans i memòries escolars del CEIP Nadal de Sant Feliu de Llobregat (1988-2001), 0,20 m. l.; Centre Mèdic de Sant Feliu de Llobregat (anys 1970 i 1980), 6 m. l.; (juny-agost de 2002:) fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, expedients de nínxols (2000-2001), 1 m. l. i del gabinet de premsa, 49 cartells i 150 tríptics; protocols notariais del districte de Sant Feliu de Llobregat (1976), 76 volums; llibre de la botiga de queviures Salvat de Sant Feliu de Llobregat (anys 1920).

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners: fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Santa Coloma de Farners, documentació civil i penal (1970-1972), 4,7 m. l.; *Llevador del capbreu de l'Esparra* (1690).

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: fons del Centre d'Educació Infantil i Primària Setelsis (1948-1985), 2,5 m.

l.; fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Solsona, llibres registre de matèria civil, penal i governativa (1947-1972), 0,5 m. l.; fons del Jutjat Municipal, Comarcal i de Districte de Solsona, llibres registre de matèria civil, penal i governativa (1945-1989), 1 m. l.; fons de la Junta Comarcal de Llibertat Vigilada, llibres d'actes (1945-1955), 0,1 m. l.; fons personal de Joan Rafart i Capdevila (1929-1980), 0,1 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Sort: fons de l'Ajuntament de Vall de Cardós (Ribera de Cardós, Estaon i Vall de Cardós) (s. xx), 23 m. l.; un protocol notarial de Ribera de Cardós (1634-1638) i reproducció digital d'un altre (1578-1579) de conservat per un particular.

Arxiu Històric de Tarragona: fons de la Unió de Germandats de Tarragona (Mutualitat de Previsió Social) (1950-2000), 1 m. l.; fons personal del Dr. José Sánchez Real (1950-2000), 2 m. l.; segon dipòsit de l'Agrupació Fotogràfica de Tarragona, imatges de tot Catalunya (final s. xix - inici s. xx), 71 plaques de vidre estereoscòpiques; fons de Tàrraco Visió SL (1977-2001), 850 cintes de vídeo i 2 fotografies.

Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga: nova transferència del fons de l'Ajuntament de Tàrraga (1980-1985), 20 m. l.; 14 postals de Tàrraga (anys 20);

15 programes de la festa major de Tàrraga (1930-1953).

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: fons de l'Ajuntament de Terrassa, documentació de la Brigada d'Obres (1956-1994), 8 m. l.; fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Terrassa, expedients de processos civils i penals (1950-1981), 170 m. l.; fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 1 de Cerdanyola del Vallès, expedients de processos civils i penals (1966-1986), 19 m. l.; fons personal Pere Masana i Salvador Llimona, de Terrassa (1929-1996), 0,7 m. l.; nou ingrés al fons personal Joan Verdaguer i Guitart, de Terrassa (1972-1979), 1 capsa.

Arxiu Històric Comarcal del Vendrell: fons de l'Ajuntament del Vendrell, hisenda, rendes (1991-1992), 19 m. l.; Patronat Municipal de Turisme (1998-1999), 1,2 m. l.; fons del Consell Comarcal del Baix Penedès, gestió tributària i recaptació (1997-2000), 6 m. l.

Arxiu Històric General d'Aran: nova transferència del fons del Consell General d'Aran (1997-2000), 11,60 m. l.; Registre d'hipoteques de Vielha (1797-1801), 1 llibre; Registre de la Propietat de Vielha (1862-1970), 11 m. l.; col·lecció Claudio Aventín Bòia: família Aventín Albertos, 3 documents i 2 fotografies (1917-1956).

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

(juny-agost de 2002)

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: adaptació del quadre de classificació dels ajuntaments de Fonteta (1860-1977), Peratallada (1616-1976) i Corçà (1442-1983) al quadre de classificació de fons municipals del GAC.

Arxiu Històric Comarcal de Figueres: inventari-catàleg del fons patrimonial Gorgot de Figueres (1312/1966), que inclou 94 pergamins (1245-1676); inventari de 41 expedients de justícia militar dels guàrdies d'assalt (1937-1938).

Arxiu Històric de Girona: catàleg de les sèries Boscós Comuns (1882-1987) i Concentracions parcel·laries (1965-1976) del fons Agricultura; inventari de les fotografies aèries de la demarcació, vols de 1956-1978, del fons Agricultura; catàlegs de les notaries de Begur (1617-1874), Palafrugell

(1301-1866), Torrent (1684-1830) i Vulpellac (1390-1860) del districte notarial de la Bisbal d'Empordà.

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc: inventari de la transferència número 11 del fons de l'Ajuntament de Montblanc (1928-1999); reorganització del quadre de classificació del fons de la família Casanovas de Montblanc (1644-1929), de la família Miret de Montblanc (1854-1935), de la família Sastre de Piera (1654-1858), de la col·lecció de les germanes Anglès i Roselló (1711/1978) i de la col·lecció Ismael Balanyà i Moix (1295/1962).

Arxiu Històric de Sant Feliu de Llobregat: (novembre-desembre de 2001): catàlegs dels cartells dels fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1931-2001), del Centre Parroquial de Sant Feliu de Llobregat (1943-1998) i dels de les col·leccions (1945-2001); catàleg dels fullets del

fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1929-2001); (gener-febrer de 2002): addició a l'inventari del fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (1962-2001); (març-maig de 2002): addicions als catàlegs de cartells i fullets del fons de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (2000); addicions als inventaris del fons de la Unitat de Treball del Baix Llobregat de la Generalitat de Catalunya (1994-1995) i del Consell Comarcal del Baix Llobregat (1988-1995).

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners: índex alfabètic d'atorgants d'escriptures dels protocols notariais d'Anglès (1824-1833) i Tossa de Mar (1762-1774; 1800-1843).

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: inventaris del fons del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (1995); del de la Gestoria Mas (1930-1978); Sastreria Tarrés (1935-1997); i el de la revista *Ganxo* d'Organyà (1978-1982)

Arxiu Històric Comarcal de Sort: índex de les escriptures de dos protocols notariais de Ribera de Cardós (1578-1579 i 1634-1638); catàleg dels pergamins del fons de la casa Cartellà d'Esterrí de Cardós (1293-1644).

Arxiu Històric de Tarragona: inventaris dels fons notariais de Reus (1606-1912) i de Tortosa (1308-1905).

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: revisió del catàleg d'expedients de Cultura (1970-1981) de l'Ajuntament de Terrassa; inventari del fons personal Pere Masana i Salvador Llimona (1929-1996); inventari del nou ingrés de documentació al fons personal Joan Verdaguer i Guitart (1972-1979).

Arxiu Històric General d'Aran: inventari del fons del Consell General d'Aran (1997-2000); del fons patrimonial Çò de Joanchiquet, de Vilamòs (1509-1981); i de la col·lecció de Les (1590-1939).

cia, 30 juliol – 5 agost 2002), p. 19-31.

FARRÉ TARGA, Miquel Àngel. *L'arxiu de la parròquia de Santa Maria de Verdú*. Tàrraga: Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, 2002. (Ardèvol: sèrie major; 4). 319 p.

FONTBONA, Francesc. "Ramon Borràs, passió pels documents i l'art". A: *Avui*. Any XXVII. N. 8989. Barcelona, 8 octubre 2002, p. 39.

FORT I OLIVELLA, J.; SERNA I COBA, È.; SOLER I SIMON, S. *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2001 (Inventaris d'arxius notariais de Catalunya; 26). 551 p.

GÓMEZ INGLADA, Margarida. "La Seda de Barcelona i el seu fons documental de l'Arxiu Municipal del Prat". A: *Materials del Baix Llobregat*. N. 5 (Sant Feliu de Llobregat, 2001), p. 121-130.

GRAU I PUJOL, Josep M.T. "Entre la pèrdua i la dispersió. Els fons documentals de les presons preventives o de partit a la província de Tarragona (època franquista)". A: *Congrés Els camps de concentració i el món penitenciari a Espanya durant la guerra civil i el franquisme. Museu d'Història de Catalunya*. 21, 22 i 23 d'octubre de 2002. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2002, p. 991-1003.

GRAU I PUJOL, Josep M. T. "El fons documental de la presó del partit de Montblanc dipositat a Tarragona (1945-1949)". A: *Aplec de Treballs. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà*. N. 20 (Montblanc, 2002), p. 195-205.

GRAU I PUJOL, J.M.T., PUIG I TÀRRECH, R. "Inventari dels testaments agrupats en els llibres especials de la notaria de Montblanc, conservats a Tarragona (segle XVIII)". A: *Aplec de treballs...*, citat, p. 207-227.

GÜELL, Manel. "Les actes de la província: una font per a la investiga-

BIBLIOGRAFIA

ARGILÉS, Anna; RETUERTA, M. Luz. "Treballant per fer viable el patrimoni. L'experiència del Servei Educatiu de l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat". A: *II Jornades de Patrimoni del Baix Llobregat*. Molins de Rei: Ajuntament de Molins de Rei i Consell Comarcal del Baix Llobregat, 2002, p. 331-342.

Arxiu Històric Comarcal de Banyoles. Fons patrimonials. Banyoles: Ajuntament de Banyoles, [2002][fullet].

Arxiu Històric de Sabadell. Memòria de l'any 2001. Sabadell: Arxiu

Històric de Sabadell, 2002. 78 p.

BERNAL I CERCÓS, Àngels. "Los papeles de Salamanca. Un intento de reflexión archivística". A: *Archivos. Boletín ACAL*. Any 12. N. 43-44 (Salamanca, 1r i 2n trimestres de 2002), p. 49-51.

CERMENO MARTORELL, Lluís. "El sistema de Evaluación de Documentos en Cataluña", A: *III Coloquio Internacional de Ciencias de la Documentación. III Congreso de Archivos de Castilla y León. Ponencias. Salamanca 2002*. Salamanca: Asociación de Archiveros de Castilla y León, 2002. [CD rom].

CLAVERIE, Pierre-Vincent. "Le fonds Majorque des Archives Nationales de France". A: *Domitia. Revue du Centre de Recherches Historiques sur les Sociétés Méditerranéennes. Université de Perpignan*. N. 2 (Perpinyà, febrer 2002), p. 19-41.

DURAN, Carme; RETUERTA, M. Luz. "La visita comentada a l'Arxiu amb l'alumnat de primària". A: *II Jornades de Patrimoni del Baix Llobregat*, citat, p. 343-349.

DURAN, Carme; RETUERTA, M. Luz. *Coneguem l'Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat*. [Sant Feliu de Llobregat: Ajuntament, 2002]. 15 p.

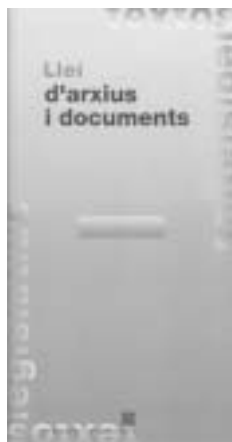
"Els papers de Salamanca: el segon espoli". A: *El temps*. N. 946 (Valèn-

ció històrica de la Conca de Barberà", A: *Aplec de treballs...*, citat, p. 229-244.

HERNANDEZ OLIVERA, L.; MORO CABERO, M. *Procedimientos de Valoración Documental*. Salamanca: Asociación de Archiveros de Castilla y León, 2002. 213 p.

ITURRATE COLOMER, Germán. "Archivo y turismo cultural. Estrategias vertebradoras para un nuevo campo de actuación cultural del archivo en el ámbito del turismo". A: *Tría. Revista de la Asociación de Archiveros de Andalucía*. N. 7 (Còrdova, 2000), p. 77-105.

Llei d'arxius i documents. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2002. (Textos legislatius; 20). 57 p.

les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791). 2 vols. Barcelona: Fundació Noguera, 2001. (Acta notariorum Cataloniae; 11-12). 1.233 p.

PEDROSA I DOMÈNECH, Gràcia. "Els fons documentals de Pallegà i del Papiol i el seu tractament arxivístic". A: *Materials del Baix Llobregat*. N. 7 (Sant Feliu de Llobregat, 2001), p. 117-119.

SERRA I CENDRÓS, Gabriel. "Notes sobre l'arxiu de la Comunitat de Beneficiats de Santa Maria de Montblanc abans de la guerra dels Segadors". A: *Aplec de treballs...*, citat, p. 271-276.

TORNER I PLANELL, Jordi. *Catàleg del fons documental de la Comissió*

de Monuments Històrics i Artístics de la Província de Barcelona (1844-1983). Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arxius, 2002. (Guies, inventaris i catàlegs. Sèrie Catàlegs; 1). 333 p.

TRIBÓ, Gemma (coord.). *Didàctica amb fons d'arxius. Llibre d'Actes. Primeres jornades Ensenyament-Arxiu. 5, 6 i 7 de setembre de 2002*. Barcelona: ICE Universitat de Barcelona, 2002. 321 p.

URGELL HERNÁNDEZ, Ricard. "L'escripció de la Universitat Consignació i la seva documentació (segles xv- xvi)". A: *Homenatge a Guillem Rosselló Bordoy*. Volum II, citat, p. 969-980.

MARRUGAN I VALLVÉ, Carme Maria. "Les fons documentals per a l'estudi del Medi Natural al Pallars Sobirà". A: *La investigació al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Cinquenes Jornades d'Investigació del Parc Natural d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, 2001, p. 421-432.

MESTRES I BOQUERA, R.; JORNET I BENITO, Núria. *Catàleg dels protocols notariais de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona: Fundació Noguera, 2001 (Inventaris d'arxius notariais de Catalunya; 25). 95 p.

MONTAGUT I BALCELLS, Dolors. "Agustí Duran i Sanpere i l'Arxiu Històric de Cervera". A: *Miscel·lània Cerverina*, 14 (Cervera, 2002), p. 21-33.

MUT CALAFELL, Antoni. "Fórmules de la tinta caligràfica de color verd (segles xvi-xix)". A: *Homenatge a Guillem Rosselló Bordoy*. Volum II. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Cultura, 2002, p. 681-703.

PAPELL I TARDIU, Joan. *El manual de*

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

La descripció del fons documental Massot-Dalmases (s. XIII-XX)

El fons dels llinatges Massot-Dalmases reuneix la documentació històrica d'aquestes dues nissagues, generada a partir de les darreries del segle XIII i conservada per moltes generacions de la família Dalmases al seu casal del carrer Major de Cervera. Aquest fons ha sofert pèrdues molt significatives i una considerable desestructuració al llarg del temps, fins que el seu propietari, el senyor Faust Serra de Dalmases, la va concentrar al seu domicili de Vallvidrera (Barcelona). El seu titular va lliurar a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera diverses sèries documentals d'interès per a la ciutat, que formen la "Col·lecció Faust de Dalmases i Massot". Els altres documents han estat donats, l'octubre de 2001, pel senyor Serra de Dalmases, al Departament de Cultura, a fi que es conservi a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. El co-

responent contracte establí que la restauració i el tractament arxivístic fos portat a terme a l'Arxiu Nacional de Catalunya. L'ANC també n'ha gestionat la seva digitalització.

Pel que fa a la descripció, la documentació s'ha organitzat en dos subfons que es corresponen als principals llinatges productors: els Massot i els Dalmases. Els primers, pagesos propietaris de Juneda (les Garrigues), escalaren socialment a mitjan segle XVII amb la compra de la baronia del Bullidor i l'obtenció de privilegi de ciutadania honrada de Barcelona. Anton Massot i Sabadía enllaçà per via de matrimoni (1733 i 1746) amb les famílies Tarragona (de la qual obtingué diferents propietats i una castlania als termes de Claret i d'Oliola) i Flix, Ferreró i Florit d'Alberty, de consolidada presència al braç militar de Catalunya i amb notables juristes en exercici a

cavall entre la vila Tàrraga i Barcelona. Els membres més rellevants del llinatge foren els doctors en drets Andreu de Massot i Tarragona i el seu fill Faust de Massot i Romeu. El primer arrodoní els seus títols de jurisdicció plena sobre el castell, lloc i terme del Bullidor i la castlania d'Oliola amb l'obtenció de privilegi de noblesa el 1774. Traslladada la residència familiar al carrer Major de Cervera, d'ençà de 1777 n'esdevingué regidor perpetu. Durant les darreres dècades del segle XVIII, el llinatge Massot es configurà com una de les principals famílies partícips del govern municipal, emparentat amb nissagues de gran arrelament a la vila, com ara els Romeu, els Finestres i els Pedrolo, estenent el seu patrimoni a terres de ponent mitjançant l'enllaç amb els Canalda, hisendats de Lleida. Destaca, sobretot, el matrimoni entre Andreu de Massot i Tarragona i Maria Anna Romeu i Finestres, descendent de dues famílies de prestigiosos gaudints i propietaris originaris de Cervera i d'Agramunt, entre els quals sobresurt el catedràtic de lleis, estudiós de la cultura clàssica i veritable ànima de la Universitat cerverina Josep Finestres i Monsalvo (1688-1777). Amb la mort de Dolors Ignàsia de Massot i Canalda (1888), els Massot foren succeïts pels Dalmases en virtut del matrimoni de l'esmentada senyora amb l'advocat Joaquim de Dalmases i d'Olivart.

Els Dalmases eren un llinatge de mercaders originari de Sant Martí Sesgueioles (Anoia), establert a Barcelona a mitjan segle XVII. El membre amb més anomenada del llinatge, Pau Ignasi de Dalmases i Ros (1670-1718), senyor de les baronies de Vilallonga i Pierola, és conegut sobretot per haver acollit al seu palau del carrer Montcada la cèlebre *Acadèmia dels Desconfiats* (1700) i per la seva infructuosa actuació diplomàtica a la Cort anglesa a favor de la causa austriacista (1714). Els Dalmases successors dels Massot a Cervera pertanyien a una branca del llinatge emparentada amb diferents nissagues nobles cerverines des de feia dues generacions. Faust de Dalmases i de Massot (1870-1938), advocat i propietari, fou el primer hereu dels dos llinatges. Traslladà el domicili familiar a Barcelona, encara que mantingué estrets lligams materials i sentimentals amb la capital de la Segarra, on participà en diferents associacions (el Cercle Catòlic i les delegacions locals de la Creu Roja, l'Associació Artístico-Arqueològica Barcelonesa o el Centre Excursionista de Catalunya) i projectes d'interès públic, entre els quals

destacà la instal·lació d'enllumenat públic per gas acetilè. A més de fer l'esmentada col·lecció de documents per a la història de la vila, publicà una *Guía histórico-descriptiva de la ciudad de Cervera* (1890). El seu fill, Càndid de Dalmases i Jordana (1906-1986), jesuïta i historiador, és autor d'una àmplia obra historiogràfica, en la qual destaca la direcció de la *Monumenta Historica Societatis Iesus* i *Fontes narrativa de Sancto Ignatio*. En l'actualitat aquesta branca de la família Dalmases ha emparentat amb diverses famílies del món cultural i empresarial català. Com a resultat de posteriors divisions hereditàries, el patrimoni, antigament molt pròsper, ha entrat en una fase de disgregació.

La documentació de cada subfons ha estat classificada d'acord amb el quadre dels fons patrimonials i familiars de l'ANC i s'ha descrit segons la normativa ISAD(G) adaptada a l'aplicació GANC. Les unitats documentals que integren cadascun dels subfons s'han atribuït a les diverses sèries del quadre seguint criteris d'ordre funcional i d'ordenació tipològica i cronològica. Les sèries principals són:

Genealogia, família i herència, on s'integra la documentació genealògica i familiar dels llinatges principals i famílies entroncades, incloent relats i arbres genealògics, escuts heràldics, certificacions i altra documentació relativa a heretaments i matrimonis.

Patrimoni: és bàsicament el mateix en els dos subfons, atès que els Dalmases aportaren, més una cultura jurídica i empresarial, que no pas nous béns. En cadascun dels subfons, la documentació ha estat organitzada d'acord amb subsèries dedicades a les hisendes i béns immobles (inclosos els títols de propietat i de transmissió, així com diversa documentació d'administració); crèdit (atesa la importància quantitativa i qualitativa de les operacions creditícies dins el conjunt del patrimoni familiar); beneficis, capellanies i causes pies (amb la documentació sobre fundació, transmissió i govern de diferents institucions pietoses i benèfiques); administració general del patrimoni de tipus comptable; i activitats, professionals, mercantils i empresarials.

Documentació judicial: integra la documentació relacionada amb les nombroses demandes judicials instades o contestades per algun membre de les famílies productores i per plets de caràcter patrimonial d'època diversa. Per la seva quantitat i qualitat, aquesta sèrie inclou documentació fonamental per conèixer la història de les famílies productores.

Dimensió pública: conté documen-

tació, amb informació habitualment massa fragmentària, relacionada amb l'exercici de càrrecs en l'administració civil, militar i eclesiàstica de diferents membres dels llinatges.

Acabats els treballs de restauració i descripció acordats en el contracte de donació, aquest fons documental serà ingressat i conservat a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. L'Arxiu Nacional de Catalunya en té la reproducció digital al servei dels investigadors, integrada al denominat "arxiu de complement". El fons és format per 56 pergamins i documents de paper que ocupen 2,4 metres lineals de prestatgeria, distribuïts en 24 unitats d'instal·lació normalitzades. La reproducció digital ha integrat les 1.004 unitats de catalogació identificades en la descripció del fons en 197 CD, que contenen 10.967 imatges en format TIFF. Aquesta doble situació permetrà, sens dubte, una millor difusió del seu ric contingut.

MIQUEL PÉREZ LATRE

Ingressos (juny-agost de 2002)

Àrea dels fons de l'Administració: *Fons de l'Administració Perifèrica de l'Estat*: Delegació Provincial de Barcelona del Ministeri d'Indústria i Energia: Expedients de certificació d'explotació de patents i models d'utilitat (1945-1981), 0,8 m. l., i Expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió (1965-1982), 11,4 m. l. Transferit per l'Arxiu Central del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.

Àrea dels fons històrics: *Fons d'associacions i fundacions*: Federació de Mutualitats de Previsió Social de Catalunya: documentació dels òrgans rectors i de les activitats de la Federació, documentació comptable i correspondència, documentació de les relacions amb organismes oficials i de diverses mútues (1849-2000), 82 m. l.; Joventuts Obreres de Barri d'Acció Catòlica (JOBAC): documentació dels barris del Clot, Sagrera i Sant Andreu de Barcelona (1977-1995) 0,2 m. l.; *Fons comercials i d'empreses*: José Cabré, societat en comandita (Barcelona): empresa de subministrament de material hospitalari: Llibres de comptabilitat, correspondència i factures (1909-1970), 1,5 m. l.; Torras Herreñas y Construcciones, S.A.: Expedients tècnics (segles XIX-XX), 200 m. l.; Lemanos, S.A.: Llibres de comptabilitat i copiadors de cartes (1894/1975), 3,5 m. l.; *Fons patrimonials i familiars*: Família Descàrrega: documentació per-

sonal i correspondència de diversos membres de la família, entre la que destaca la de Joan Descàrrega i Domingo, tinent coronel de l'exèrcit carlí (1837-1967), 0,1 m. l.; Família Llorens: escriptures de diverses peces de terra de la partida Fibla Bisbal del Portal Nou de Barcelona (1641-1891), 0,1 m. l.; *Fons personals*: Víctor Alba: obra original i biblioteca (1946-2000), 6 m. l.; Ignasi i Antoni Ribera: dietaris, correspondència i dossiers temàtics (1936-1989), 2,9 m. l.; Josep Andreu i Abelló: documentació de l'ambaixada espanyola a Mèxic (1937-1948), 0,8 m. l.; Marc Viader: documentació i publicacions de la seva activitat com advocat laboralista i davant el Tribunal d'Ordre Públic (TOP) (1969-1976), 0,2 m. l.; Lluís Maria Bonet i Leria: directori d'adreces d'ús dels funcionaris del Departament de Cultura (1937), 0,1 m. l.; Josep-Delfí Guàrdia i Canela: documentació de la seva activitat com advocat (1960-80), 3 m. l.; Jaume Aymà Mayol: documentació familiar, personal i de les editorials Aymà, Delos Aymà, Andorra i Barcino (1920-1989), 2,8 m. l.; Salvador Tarragó i Cid: documentació i correspondència de la seva activitat professional com arquitecte i de l'Arxiu d'Història de l'Urbanisme, l'Arquitectura i el Disseny. Biblioteca i hemeroteca (1950-80), 8 m. l.; Lluís Urpinell: documentació del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI) (1930-1950), 0,1 m. l.; *Col·leccions*: Manuscrits: llibre de les ordenacions de la germandat de Sant Francesc de Paula del convent dels Trinitaris Calçats de Barcelona (1806) (comprat pel Departament de Cultura).

Biblioteca auxiliar de l'ANC: 6 llibres jurídics i altres dels segles XVII-XVIII, *Manual de Novell Ardis*, vol.1-14, *Rúbriques de Bruniquer* i altres (1605/1972), de Joan Bastardas; *La Vanguardia*, 1889-2002, 320 ml.

Àrea dels fons d'imatges, gràfics i audiovisuals: Col·lecció documental sobre teatre a Ràdio Barcelona: dos àlbums que contenen 229 positius en b/n i 93 positius color, tiquets, programes i retalls i un disc sobre el teatre i els actors de Ràdio Barcelona; Col·lecció fotogràfica de l'ANC/ Josep Cantó: 379 plaques de vidre, 284 negatius plàstics i 94 positius b/n de temàtica familiar i sobre les destil·leries Altimiras; Josep Cebrian Moreno (Josep Cebrià): 341 dibuixos a llapis i carbó, 24 cartells, 11 fotolits i dossiers de dibuixos editats especialment sobre personatges, història, tradicions i símbols de Catalunya; Guillem Mar-

tínez/Caputxinada: 50 ampliacions b/n procedents de l'exposició fotogràfica "La Caputxinada. Crònica gràfica"; Salvador Tarragó i Cid: 53 plànols, 8 fotografies b/n i 19 plafons sobre història de l'urbanisme i arquitectura; Jaume Aymà Mayol: 163 fotografies b/n, 5 fotografies color, 2 diapositives, 4 negatius b/n, 17 dibuixos i 14 fotoimpresos, utilitzats per a publicacions de les editorials Aymà, Delos Aymà, Andorra i Barcino; Joan Aubeyzon Llopis: 150 vidres estereoscòpics de caire familiar i 150 vidres 9x12 sobre activitat publicitària, 2 positius, 3 postals, 3 insígnies i un visor; Víctor Alba: 11 cassettes, 8 cintes de vídeo i una làmina amb caricatures dels redactors de la revista "L'Espagne Républicaine"; Gregorio López Raimundo: 1 vídeo VHS sobre els actes de celebració del 65è aniversari de la fundació del PSUC; Fons personals de l'ANC/ Josep Villalón: 5 còpies fotogràfiques sobre l'exili; Fons personals de l'ANC/ Carme Llinàs: diploma de costura de l'Acadèmia Provincial de Girona (1903).

Nous instruments de descripció (juny-agost de 2002)

Àrea dels fons de l'Administració: catàleg dels projectes tècnics de la sèrie d'expedients d'obres d'infraestructures hidràuliques del fons Agència Catalana de l'Aigua, amb 5.130 fitxes consultables en base de dades i en paper. Índexs de demarcacions territorials (municipi, comarca i província) i de demarcacions hidrogràfiques (riu, riera, torrent, etc.) afectades per aquests projectes tècnics; Continuació de la redacció de fitxes de descripció del projecte de la guia de fons de l'Arxiu. S'ha treballat el fons Agència Catalana de l'Aigua (fons 547).

Àrea dels fons històrics: s'ha realitzat el primer tractament dels següents fons: Algodonera del Sur, SA; Textil Martí, Llopart y Trenchs, SA; Textil Rebés, SA; Álvaro Soldevila, SA; Hilaturas Gossypium, SA; Ignacio Font, SA; Tecla Sala e Hijos, SA i Ter Industrial, SA.

Crònica d'activitats:

Exposicions: *Verdaguer. Una mostra de llibres i correspondència*, del 4 al 30 de novembre a l'ANC, organitzada per la Institució de les Lletres Catalanes, Centre Cultural de Sant Cugat i ANC; *El nu femení. Fotografia d'Antoni Esplugas*, del 15 de novembre al 29 de desembre al Museu Municipal d'Alcover (Alt Camp).

Conferències: Cicle: 1002-2002

Mil·lenari de la Butlla Papal de Silvestre II al monestir de Sant Cugat: 3 d'octubre, "Catalunya i el món fa mil anys", per Josep Maria Salrach; 10 d'octubre, "La vinguda de Girbert, més tard Silvestre II, a Catalunya: Vic i Ripoll", per Miquel S. Gros; 17 d'octubre, "Les llengües entorn de l'any mil", per Joan Bastardas; 24 d'octubre, "Els monestirs catalans entorn de l'any mil", per Antoni Pladevall; 31 d'octubre, "Ciència i cultura: cristians, jueus i musulmans", per Manel Mundó; 7 de novembre, "Sant Cugat: construint un nou monestir", per J. Albert Adell. Organitzades per l'ANC, l'Associació d'Amics de la UNESCO de Valldoreix-Sant Cugat i l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. A les vuit del vespre a la sala d'Actes de l'ANC. Cicle de conferències: *Noblesa i Societat: La noblesa i la cultura catalana*: 12 de novembre, "Cavallers i trobadors. L'amor en una societat guerrera", per Lola Badia, 3 de desembre de 2002, "Nobles i escriptors. Aportacions de la noblesa a l'espèndor de la llengua catalana a l'edat mitjana. Segles XIV i XV", per Jaume Turró i Torrent, 4 de febrer de 2003, "Noblesa i mecenatge cultural en el segle XVI", per Eulàlia Duran, 1 d'abril de 2003, "La noblesa catalana i la seva aportació en les institucions culturals del segle XVIII", per Mireia Campabadal i Bertran, 3 de juny de 2003, "La noblesa catalana en les institucions culturals i econòmiques del segle XIX", per Francesc Cabana. Organitzades per l'ANC i l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans. A les vuit del vespre al Palau Moja (Portaferrissa, núm. 1, Barcelona).

Cursos: *Introducció a la Genealogia, l'Heràldica, la Sigil·lografia, la Vexil·lologia i la Nobiliària*, que començarà la segona quinzena de febrer a la seu de l'ANC. Per a més informació Tel.: 93 589 77 88 (tardes). Organitza la SCGHSViN; *La còpia privada a Internet: la repercussió de les noves tecnologies en el dret de reproducció. Ús, comunicació i control de les imatges*, que tindrà lloc els dies 9 i 10 d'octubre a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya. Organitza l'EAPC i l'ANC.